

Bestuursprogramma Waterschap Zuiderzeeland 2019-2023

Water beweegt ons

Inleiding

Waterschap Zuiderzeeland zorgt in Flevoland en kleine delen van Friesland en Overijssel voor waterveiligheid, schoon en voldoende water. Het waterbeheer wordt gekenmerkt door de maat en de schaal van de polders. Het waterschap legt de fysieke en gezonde basis voor wonen, werken, ondernemen en recreëren voor alle Zuiderzeelanders.

Als Algemene Vergadering van Waterschap Zuiderzeeland stellen wij de kaders voor de wijze waarop de taken van het waterschap worden uitgevoerd. Daarnaast controleren we of we bereiken wat we hebben beoogd. De afgelopen vier jaar was het Bestuursprogramma 2015-2019 '*Duurzaam verbonden, bekend en vertrouwd*' voor ons de leidraad. Veel van wat daarin staat is bereikt, maar het werk is nog niet klaar. In dit bestuursprogramma voor de periode 2019-2023 bouwen we daarom daarop voort. Het bestuursprogramma geeft de grondhouding weer van waaruit wij de komende vier jaar aan de slag gaan.

Als waterschap zijn we een functionele overheid met specifieke taken. We voeren uit, maar hebben daarnaast ook een rol als vergunningverlener, toezichthouder en handhaver. Daarnaast heffen en innen we belasting om onze kosten te dekken. We doen dit zorgvuldig, met oog voor de belangen van alle Zuiderzeelanders.

We zien dat, door de aandacht voor klimaatverandering, de urgentie voor goed waterbeheer, naast landbouw, natuur en bedrijfsleven, ook voor de samenleving zichtbaar en voelbaar is geworden. De komende decennia zal meer dan ooit een beroep gedaan worden op ons vermogen om een robuust watersysteem in stand te houden in veranderende omstandigheden. De klimaatadaptatie, de verduurzaming van de economie en landbouw, de verstedelijking en de energietransitie, het zijn stuk voor stuk opgaven waarvan we allemaal de gevolgen zullen ervaren, in ons landschap en in onze levensstijl.

Dit vraagt van ons een proactieve houding in de uitvoering van onze taken, zoals het borgen van waterveiligheid, behoud van goede waterkwaliteit en het organiseren van waterbeschikbaarheid. Vooral ook het oppakken van nieuwe opgaven willen we doen in samenwerking met inwoners, agrariërs, bedrijfsleven, grond- en gebouweigenaren, natuurorganisaties, overheden en andere betrokkenen.

Vanuit onze taken zijn we initiatiefnemer, maar vaak ook betrokken bij initiatieven van derden. We zien voor ons bij uitstek een rol om de verbinding tussen betrokken partijen te leggen met water als verbindend element. Dit willen we vanuit een actieve en resultaatgerichte houding doen. Daarbij horen heldere keuzes, een duidelijke en transparante taakverdeling en zijn we steeds op zoek naar betaalbare, duurzame, nieuwe oplossingen. De betrokkenheid en het draagvlak stellen ons in staat om door te pakken en samen invulling te geven aan de wateruitdagingen. We willen de beweging die in de vorige bestuursperiode is ingezet doorzetten.

A. Water beweegt ons

Het Waterschap Zuiderzeeland werkt in een dynamische omgeving die sterk verandert. In 2018 zijn we daarover, ook met onze omgeving, actief in gesprek geweest. Dit hebben we gedocumenteerd in '*Koers naar de toekomst. Eindpublicatie visietraject ZZL2045*'. Er spelen grote vraagstukken zoals klimaatverandering, watervoorziening voor landbouw, waaronder voedselproductie, natuur, gezonde leefomgeving, herstel van biodiversiteit, grote vervangingsopgaven, het hoog water beschermingsprogramma (HWBP), circulaire economie, energietransitie en de effecten van demografische ontwikkelingen. Het zijn vraagstukken die ons raken, waarbij anderen ons nodig hebben en wij anderen, en die slechts in solidariteit kunnen worden aangepakt. Opgaven die we ook graag samen met onze omgeving willen oppakken. Samen met onze inwoners, ondernemers, grond- en gebouweigenaren, gebiedspartners en overige betrokken partijen. Immers, waar mensen zich verbonden voelen ontstaat draagvlak, energie en beweging.

In de vorige bestuursperiode hebben we hiervoor al accenten gezet. We willen daarop voortbouwen, ons erin versterken en dit organiseren.

In deze bestuursperiode richten we ons op de veranderingen die nodig zijn voor een toekomstgericht en duurzaam waterbeheer. We doen dit voor een veilige en klimaatbestendige

leefomgeving. We blijven de waterveiligheid in ons beheergebied waarborgen zodat onze inwoners veilig kunnen wonen, werken, ondernemen en recreëren. In de komende jaren geven we uitvoering aan het versterken van onze dijken via het landelijke hoogwaterbeschermingsprogramma. We willen op een duurzame wijze omgaan met veranderende omstandigheden als gevolg van de klimaatverandering. Naar verwachting neemt vooral in de zomer de heftigheid van regenbuien toe en er zullen ook perioden zijn dat het een hele tijd niet regent. We ondersteunen gemeenten bij het uitvoeren van stresstesten binnen en buiten de bebouwde kom gericht op wateroverlast, hitte, droogte en risico op overstroming. We voeren samen met gemeenten en andere gebiedspartners een risicodialog over de resultaten van de stresstesten. We optimaliseren ons watersysteem in samenwerking met onder meer bewoners, agrariërs, bedrijven en natuurorganisaties om in te kunnen spelen op teveel en tekort aan water, maar ook op de negatieve effecten voor de waterkwaliteit zoals verzilting en blauwalg. We doen dit vanuit een gezonde financiële uitgangspositie en richten die positie verder in op toekomstbestendigheid.

Veel van de genoemde opgaven zijn complex. We zetten een passende wijze van besturen in waarbij we onze kaders afstemmen op de opgave en context. Hierbij blijft ons uitgangspunt dat we ons baseren op onze wettelijke taken. We vertrouwen op het college en de professionaliteit van de organisatie voor een efficiënte en doelmatige sturing op het behouden van waterveiligheid, voldoende en schoon water.

B. Kaders en uitgangspunten

1. Resultaatgerichte samenwerking op taken

Onze processen raken in toenemende mate vermengd met die van onze medeoverheden en gebiedspartners. Het gedachtengoed van de Omgevingswet, die naar verwachting vanaf 2021 van kracht wordt, versterkt dit. We sturen bewust en transparant vanuit een passende en heldere rol van het waterschap. We streven naar allianties die bijdragen aan het bereiken van onze doelen en die passen bij de cultuur van Waterschap Zuiderzeeland. We stimuleren het uitwisselen van kennis en deskundigheid met onze omgeving en partners. Ook zoeken we de medeverantwoordelijkheid en innovatiekracht van het bedrijfsleven om in samenwerking doelen te bereiken. Op Europese en internationale schaal doen we dit, op basis van onze beleidskaders internationale samenwerking (AV juli 2017), onder andere via de deelname aan de Blue Deal.

We formuleren uitgangspunten voor de wijze waarop we onze bedrijfsmiddelen beschikbaar stellen om in samenwerking met de omgeving de landelijke doelen op het gebied van klimaatneutraliteit voor 2050 te halen.

In de afgelopen bestuursperiode is ingezet op de verbinding met de samenleving. We willen het waterbewustzijn verder versterken en doen dit door onze gebiedspartners, inwoners, grond- en gebouweigenaren en ondernemers zo concreet mogelijk aan te spreken. Onze communicatiestrategie (AV februari 2017) geeft de uitgangspunten aan voor de wijze waarop we dat doen. Door flexibel, actief en eventgericht te communiceren willen we bereiken dat elke doelgroep begrijpt wat het waterschap voor hen en de samenleving doet, waarom dat zo gebeurt en wat de kosten zijn. We zijn blijvend in gesprek met onze omgeving.

2. Besturen op hoofdlijnen; eigentijdse invulling van taken en permanente modernisering

We continueren en professionaliseren onze ingezette stijl van modern besturen: op hoofdlijnen, vanuit een duidelijke rolverdeling tussen ons en het college van Dijkgraaf en Heemraden en in vertrouwen. Het college werkt vanuit collegialiteit en betrokkenheid.

Wij zijn gericht op transparante besluitvorming. De focus van onze dialoog verbreedt zich van de technisch inhoudelijke aspecten naar het gesprek over de maatschappelijke meerwaarde en effecten die we met ons beleid willen bereiken. We willen bij de invulling van onze taken ruimte bieden aan initiatieven van buiten en binnen. Dit vanuit de bekende kaders zoals positieve businesscases en efficiëntie. We zoeken daarbij naar aansluiting bij bestaande energie in de samenleving en geven het college ruimte om de samenwerking met de omgeving vorm te geven vanuit heldere kaders voor het realiseren van de beoogde effecten. Onze organisatie is sterk en daar zijn we trots op. We benutten de kennis en professionaliteit van onze medewerkers. We stimuleren de ontwikkeling van een wendbare en weerbare organisatie.

Op deze wijze werken we samen aan een toekomstbestendig en modern waterschap.

3. Financieel toekomstbestendig

We hebben een gezonde financiële uitgangspositie. We willen deze behouden, ook voor de lange termijn. We houden vast aan ons financiële beleid van realistisch begroten en zijn terughoudend in het aangaan van schulden en in het verschuiven van kosten naar de toekomst. We streven naar een rechtvaardige en gelijkmatige ontwikkeling van onze belastingen. We voeren een consistent tarievenbeleid voor alle categorieën en streven naar een lastendrukontwikkeling zo dicht mogelijk bij inflatieniveau. We maken daarom in deze bestuursperiode keuzes. We maken duidelijk waar we geld voor over hebben en waar we vinden dat het anders kan. We letten er in samenwerkingsverbanden op dat we kosten daar neerleggen waar ze thuishoren.

Zodra er meer helderheid is over de richting van de belastingherziening stellen we een AV-brede werkgroep in om de gevolgen van de voorstellen hiervan te vertalen naar de situatie in ons beheergebied, met verwijzing naar de financiële doelstellingen van dit bestuursakkoord.

We staan in de komende decennia voor omvangrijke taken voor het versterken van de dijken en het realiseren van vervangingsopgaven. Daarnaast zijn er opgaven op het gebied van verduurzaming en het verbeteren van de waterkwaliteit. Deze opgaven, plus de effecten van externe ontwikkelingen, zoals hogere energiebelasting, landelijk (delta)beleid en onvoorziene ontwikkelingen, zullen leiden tot een toenemende druk op de begroting van het waterschap. Toekomstige kosten willen wij steeds zo goed mogelijk in beeld hebben, zodat we kunnen anticiperen en juiste keuzes kunnen maken. Investeringskosten die binnen onze wettelijke taken vallen, hebben voorrang. We zullen kosten waar mogelijk niet voor ons uit schuiven. De inzet van assetmanagement helpt ons bij het stellen van prioriteiten.

Voor duidelijke uitlegbare, realistische en onvermijdelijke keuzes zijn we bereid de uitgangspunten van tariefontwikkeling bij te stellen. We kijken ook actief naar alternatieven die tariefsverhoging of ongewenste begrotingsontwikkelingen kunnen beperken.

4. Opgaven duurzaam en innovatief oppakken

Wij staan voor een duurzame en innovatieve taakuitvoering. Bij de realisatie van onze (nieuwe) opgaven is dit het uitgangspunt. We doen dit vanuit een actieve opstelling en benutten daarbij de innovatiekracht van het bedrijfsleven en onze andere maatschappelijke partners zoals de natuur- en landbouworganisaties.

5. Aantrekkelijke leef- en werkomgeving

Water, werken, ondernemen en wonen raken steeds meer met elkaar verweven. Als waterschap willen wij samen met provincie en gemeenten, ieder vanuit zijn eigen rol, bijdragen aan een aantrekkelijke leef- en werkomgeving. We willen samen met onze partners alert zijn op kansen voor het vergroten van bijvoorbeeld de recreatieve- en belevingswaarde van het water. Dit vraagt voor elke doelgroep een specifieke benadering en ondersteuning waarbij we zoeken naar functiecombinaties die passen bij de taken van het waterschap, en waar het waterschap met haar kennis concreet het verschil weet te maken. Op deze wijze willen we waarde toevoegen aan het leefklimaat in de steden, dorpen en het landelijke gebied, maar ook aan natuur en de faciliteiten die de bedrijvigheid in ons gebied ondersteunen, zowel voor agrarische als andere ondernemers.

Door de groei van onze steden en ontwikkelingen zoals klimaatadaptatie en bodemdaling zijn de geijkte oplossingen voor de waterhuishoudkundige inrichting van ons gebied niet meer vanzelfsprekend. Hiervoor gaan we scenario's ontwikkelen. Natuur kan een belangrijke factor zijn in de oplossing voor klimaatadaptatie in gebiedsontwikkeling.

C. Ontwikkelingen

Klimaatmitigatie

Via de Unie van Waterschappen worden in het landelijk klimaatakkoord afspraken gemaakt over het reduceren van de uitstoot van CO₂. Wij ondersteunen deze afspraken en zetten ons in deze voor ons waterschap te realiseren. We hanteren het klimaatakkoord als kader en vertalen dat naar de stappen die we moeten zetten in deze bestuursperiode. We willen de CO₂-reductie bereiken door het terugdringen van het gebruik van fossiele brandstoffen via Windpark Hanze en het verder benutten van biogas. We bezien de mogelijkheid voor het benutten van geo-, aqua- en riothermie, het produceren van waterstof en het (terug-)winnen van grondstoffen.

Klimaatadaptatie/droogte

Het veranderend klimaat leidt tot andere neerslagpatronen. Met wateroverlast werden we al eerder geconfronteerd, maar nu is evident geworden dat droogte het andere gezicht van klimaatverandering is. Met grote risico's voor de natuur, de landbouw en de waterkwaliteit in landelijk en stedelijk gebied. De komende jaren vergroten we samen met de gebiedspartners onze expertise en ondersteunen wij waar haalbaar en betaalbaar het toekomstbestendig houden en maken van natuur, agrarisch en stedelijk gebied.

Grondstoffen

Met het ondertekenen van het landelijke grondstoffenakkoord hebben we samen met de andere waterschappen afgesproken om 100% circulair te zijn in 2050. We vinden het belangrijk om door het terugwinnen van grondstoffen (toekomstige) schaarste tegen te gaan. We verwachten dat op de langere termijn het terugwinnen van grondstoffen ook opbrengsten voor het waterschap kan opleveren. Naast het terugwinnen van grondstoffen willen we ook nu al niet meer grondstoffen gebruiken dan strikt noodzakelijk. We streven er daarbij naar om zoveel als mogelijk en financieel haalbaar teruggewonnen grondstoffen te benutten in onze bedrijfsprocessen.'

Schoon en gezond water

Schoon en gezond water is belangrijk voor mensen, planten en dieren. Voor ons is daarom het realiseren van de KRW-doelen een belangrijk uitgangspunt. De landbouw, voedingsmiddelen-industrie, natuurgebieden, recreatie en biodiversiteit zijn in belangrijk mate afhankelijk van schoon (grond-)water. Wij ondersteunen de '*Visie Landbouw, Natuur en Voedsel: Waardevol en Verbonden*' van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. We hanteren de geest van deze visie voor de samenwerking met betrokken partijen om tot een gezamenlijke aanpak te komen.

Biodiversiteit

Veel biodiversiteit is waterafhankelijk of water-gerelateerd. Waar mogelijk voeren we onze taken zo uit dat dit bijdraagt aan het vergroten van de biodiversiteit. We stellen een biodiversiteitsagenda op met als doel om bij te dragen aan het herstellen en vergroten van de biodiversiteit in landelijk en stedelijk gebied.

Bodemdaling

In grote delen van Flevoland daalt de bodem. Bij bodemdaling neemt de afstand tussen maaiveld en grondwaterpeil af. Dit beïnvloedt de waterhuishouding en de mogelijkheden van landgebruik. We zijn een gesprekspartner van de provincie Flevoland en gemeente Noordoostpolder in het toekomstige transitieproces naar ander functiegebruik van het gebied ten Zuidwesten van Emmeloord. Het dalen van de bodem heeft ook invloed op onze ondergrondse bedrijfsmiddelen zoals persleidingen en kan leiden tot verzakking en breuken. We zoeken samen met onze partners naar maatregelen om bodemdaling ook in andere delen van Flevoland te beperken. We zijn ons er van bewust dat er financiële grenzen zijn.

Vitale bodem

Een vitale bodem vormt het fundament voor landbouw en natuur. De bodem is een essentiële productiefactor voor de agrarische sector en een belangrijke schakel in ons watersysteem. Een vitale bodem houdt water en nutriënten beter vast. Als waterschap stimuleren en faciliteren we de agrarische sector bij het nemen van maatregelen om het uit- en afspoelen van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen tegen te gaan. Het Actieplan Bodem en Water als de Flevolandse invulling van het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer wordt in 2019 geëvalueerd. Op basis van de evaluatieresultaten bepalen we hoe we samen met de sector en de provincie verder kunnen gaan om emissies te beperken en een vitale bodem te realiseren.

Microverontreinigingen

Plastics, medicijnresten en antibioticaresistentie zijn voorbeelden van nieuwe verontreinigingsproblemen die een serieuze bedreiging vormen voor de kwaliteit van al het leven in het oppervlaktewater. Voor het verminderen van deze microverontreinigingen kiezen we voor een bron- en ketenaanpak. We zetten in op bewustwording om lozingen te voorkomen, en op aanpak bij de bron. We onderzoeken aanvullende zuiveringsmogelijkheden om het restant aan microverontreinigingen zo klein mogelijk te laten zijn. We ervaren enerzijds een urgentie om te zuiveren en anderzijds het besef dat dit in verhouding moet staan met de kosten die dit met zich meebrengt. We willen oplossingen implementeren die bij ons passen, efficiënt zijn en geschikt zijn voor ons beheergebied.

Discrepantie

We heffen belasting voor het zuiveren van het afvalwater. Op dit moment komt de hoeveelheid afvalwater die we zuiveren niet overeen met de hoeveelheid afvalwater waarvoor we belasting heffen (dit verschil noemen we discrepantie). We willen dat de belastingheffing eerlijk en rechtvaardig is en daarom vinden we het belangrijk om de discrepantie te verkleinen. In deze bestuursperiode streven we naar het halveren van de discrepantie.

Digitale transformatie

We werken verder aan de digitale transformatie. We kunnen meer doen met de gegevens die we verzamelen. We ontwikkelen het datagedreven werken; verdere automatisering in de waterketen en het watersysteem. Ook op het vlak van waterveiligheid en waterkwaliteit liggen mogelijkheden. We hebben daarbij aandacht voor betrouwbaarheid en informatieveiligheid van dataverkeer en – opslag.

Open data, het openbaar beschikbaar stellen van waterinformatie, vinden wij belangrijk voor transparantie, kennisdeling en dienstverlening. Ook in het kader van de Omgevingswet is dit een opgave waaraan we werken.

Met oog voor onze omgeving

We blijven zorgvuldig omgaan met ons eigen watererfgoed en de landschappelijke kwaliteit van ons beheergebied. Zo voeren we, met het borgen van de waterveiligheid als uitgangspunt, onze projecten voor dijkversterking en waterbeheer op een zo omgevingsbewust mogelijke wijze uit.

D. Tenslotte

We staan aan het begin van een dynamische bestuursperiode. We hebben het volle vertrouwen dat dit bestuursprogramma de uitgangspunten bevat die ons waterwerk, en de op ons af komende wateruitdagingen op toekomstbestendige wijze aanpakken; water beweegt ons.